

Handläggare: Medea Fröderos Sandbladh
Telefon: 08-508 18 070

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2013-08-29

Riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer.

Steinunn Á Håkansson
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

För att säkerställa kvalitet och likabehandling i handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer har socialnämnden tagit fram ett förslag till riktlinjer. I förslaget förtydligas socialtjänstens ansvar i ärenden där det förekommer våld.

Vi ställer oss positiva till riktlinjerna och dess krav på professionell handläggning, bedömning och stödinsatser men vill betona att de förtydligade kraven innebär utökade resursbehov.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck.

Bakgrund

Som ett komplement till Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014, som antogs av kommunfullmäktige den 23 april 2012, har socialnämnden nu tagit fram ett förslag till riktlinjer för socialtjänstens handläggning av ärenden som handlar om våld i nära relationer.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till stadsdelsnämnderna för yttrande senast den 31 augusti.

Remissen i sammanfattning

De föreslagna riktlinjerna för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer utgår från aktuell lagstiftning och Socialstyrelsens handbok, föreskrifter och allmänna råd samt Stockholms stads program för kvinnofrid. Syftet med stadsövergripande riktlinjer är att målgrupperna ska få likvärdiga insatser oavsett var i staden man bor.

Förslaget omfattar alla vuxna, oavsett kön, som utsätts för våld alternativt utövar våld i nära relation. Det är synkroniserat med övriga riktlinjer för handläggning av ärenden inom socialtjänsten, inklusive äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Handläggningen vad gäller barn till våldsutsatta eller våldsutövare berörs i vissa fall, men bedömning och utredning av barn styrs av gällande riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden.

Vuxenhandläggares ansvar att uppmärksamma barn- och ungdomsenheten när man misstänker att våld förekommer framhålls dock i riktlinjerna, liksom att det alltid ska inledas en utredning av barnet.

I riktlinjerna ges en definition av våld och beskrivningar av de faktorer i en våldsutsatt persons situation som kan påverka kontakten med socialtjänsten. Det tydliggörs vad som är viktigt att tänka på vid bemötande och hur man lämpligen formulerar sig kring våldssituationen för att undvika skuldbeläggande av den utsatta personen.

Den våldsutövande parten ges ett utökat utrymme jämfört med tidigare praxis. Enligt förslaget ska den våldsutövande parten alltid kontaktas och erbjudas hjälp och stöd. En förhandsbedömning ska således göras. Man förtydligar också

socialtjänstens ansvar att inhämta samtycke och upprätta en säkerhetsplan innan man tar kontakt med våldsutövaren

Riktlinjerna framhåller vikten av tidig upptäckt och att det finns allmän kompetens att bedöma om någon kan vara våldsutsatt eller våldsutövande, liksom vikten av att använda de standardiserade bedömningsinstrument som finns för att undvika godtycklighet i till exempel risk- och skyddsbedömningar.

Riktlinjerna erbjuder också en mall för utredning och säkerhetsplanering samt en genomgång av vilka olika insatser som kan bli aktuella att erbjuda.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningarna i Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta har tillsammans drivit projekten Centrum för våldsutsatta i söderort och Mansmottagningen i söderort med stöd av statliga stimulansmedel. När det gäller den sistnämnda gruppen deltar även stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Målsättningen är att dessa förvaltningar ska utveckla och lägga grunden till en permanent verksamhet mot våld i nära relationer i söderort med stödinsatser för våldsutsatta vuxna personer och barn samt för våldsutövare.

Förvaltningen konstaterar att vi ligger i framkant när det gäller arbetet med våld i nära relationer, speciellt gällande stödinsatserna. Ett väl fungerande stöd kan på lång sikt medföra att färre barn växer upp med våldet och dess fysiska och psykiska skadeverkningar. Det finns stora fördelar med att upptäcka och utreda våldet så tidigt som möjligt för att kunna ge tidiga stödinsatser, framför allt utifrån barnperspektivet.

Att upptäcka och ställa frågor om våld i nära relationer

Det är av avgörande betydelse att handläggare inom socialtjänsten har kunskap och förmåga att se tecken på och följer av utsatthet för våld i nära relationer. Våld är ett tabubelagt område och en förutsättning för att synliggöra våldet är att våga fråga. I riktlinjerna framhålls att ett sätt att systematisera arbetet med att upptäcka våld i nära relation är att fråga alla klienter om förekomst av våld – så kallad screening. Varje handläggare ställer rutinmässiga frågor enligt ett särskilt bedömningsinstrument till alla klienter som är aktuella för att öka upptäckt av våld. Den som är utsatt eller den som själv utsätter andra för våld i nära relation kan ha sökt sig till socialtjänsten för hjälp med annat fokus än själva våldet, exempelvis för ekonomiskt stöd, hjälp med barnen eller för missbruk.

Något som kan göra det svårare att upptäcka våld är att socialtjänstens arbete ofta är organiserat efter olika funktionsgrupper, med inriktning på barn- och

familjefrågor, missbruksfrågor, försörjningsstöd, äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning samt familjerättsliga frågor. Därför är det viktigt med utarbetade rutiner som samtliga anställda tar del av och använder.

Förvaltningen ställer sig bakom tanken om screening då metoden ger möjlighet att upptäcka fler utsatta men inser att det är nödvändigt att ha en god beredskap för det som upptäcks genom arbets sättet. Det kommer att kräva fler insatser och därmed behov av resurser. Screening kan dock innebära att vissa klientgrupper upptäcks i ett tidigt skede vilket också ger möjlighet till tidiga insatser.

Skyddade boenden

Riktlinjerna anger att om en våldsutsatt kvinna är i akut behov av skydd och stöd bör socialtjänsten erbjuda henne skyddat boende. Begreppet skyddat boende innebär per definition att boendet är bemannat och har hög säkerhet vad gäller till exempel skydd mot intrång. Stadsdelsförvaltningarna har själva egna jourlägenheter, som ibland kallas "skyddade boenden" men som inte har full bemanning. Jourboenden innebär en lägre nivå av skydd men ska självklart vara en trygg placering även om det inte finns personal dygnet runt. Det kan finnas personal under vissa tider eller den våldsutsatta kan bo utan personal men ha möjlighet att ringa en kontaktperson inom socialtjänsten vid behov. Alla våldsutsatta har inte behov av den högre graden av skyddsboende, och den innebär också ett större ingrepp i den våldsutsattas tillvaro. Vid varje enskilt fall görs en säkerhetsbedömning av kvinnans situation och hennes behov. Vi önskar att riktlinjerna ska förtydligas i detta avseende.

Ökade resursbehov

De nya riktlinjerna kommer att medföra ökade krav på resurser i arbetet med våld i nära relationer. Ytterligare krav kommer att ställas på kommunerna när Socialstyrelsens föreskrifter gällande våld i nära relationer kommer 2014. Socialstyrelsen pekar även ut området som ett eget verksamhetsområde inom socialtjänsten.

De utvidgade kraven, till exempel vad gäller förhandsbedömningar av våldsutövare, att barnutredning alltid ska inledas samt kraven på höjd generell och specialiserad kompetens innebär större resursbehov på utredningsenheterna. Det behövs också utökade resurser för att kunna erbjuda den nivå på insatser som riktlinjerna kräver, i form av till exempel skyddade boenden och stöd och behandling.

Regionalt samarbete

Stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck har i ett regionalt samarbete, Fridsam – centrum för stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare, med stöd av statliga utvecklingsmedel utvecklat kvalificerade stödinsatser för våldsutsatta vuxna personer, barn som bevittnat våld och våldsutövare i nära relationer. När det gäller stödet till våldsutövare och jourlägenhet för våldsutövare deltar också stadsdelarna Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Förvaltningarna planerar ett samarbete med det norska behandlingscentret Alternativ till våld (ATV) för att på sikt skapa förutsättningar för ett Fridsam-center i södra Stockholm enligt ATV:s modell.

Förvaltningarna ämnar fortsätta det regionala samarbetet men ser i nuläget svårigheter med finansieringen av Fridsam efter 2013 då Socialstyrelsens utvecklingsmedel kommer att minska. Medlen finansierar idag verksamheten med cirka 40 procent.

Våld i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem och landstinget är en viktig aktör på området. Primärvården är många gånger den första instansen som möter och upptäcker våldet. Sjukvård och psykiatri står för en stor del av behandlingsinsatserna för våldsutsatta. Därför är det av stor vikt att socialtjänsten och landstinget kan hitta former för samverkan och en gemensam finansiering av stödinsatserna.

Riktlinjerna pekar på behovet att all personal inom socialtjänsten ska ha en grundläggande kompetens och att de som arbetar direkt med målgruppen ska ha en djupare specialistkunskap. Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck avser att fortsätta det samarbete som har inletts för att öka och underhålla personalens kompetens.

Avslutande synpunkter

Det är välkommet att staden har utarbetat riktlinjer för hur arbetet med våld i nära relationer ska bedrivas. Särskilt positivt är att det föreslås en gemensam utredningsmall och att det av Socialstyrelsen framtagna bedömningsinstrumentet FREDA ska användas. Det har länge saknats tydliga och enhetliga handläggningsrutiner för våld i nära relationer av både våldsutsatta och våldsutövare.

Positivt är också att riktlinjerna pekar ut våldsutövarens ansvar för att våldet ska upphöra och att våldsutövare erbjuds stöd för att upphöra med våldet.

Tillsammans med programmet för kvinnofrid bidrar allt detta till att skapa en större samstämmighet mellan stadsdelsförvaltningarna och att stadens invånare får liknande stöd oavsett inom vilket stadsdelsområde de bor.

De förtydligade rutinerna föranleder dock en ökad arbetsbörda för redan arbetstyngda utredningsenheter, speciellt barn- och ungdomsenheter. Detta kommer att medföra ökat behov av personal inom individ- och familjeomsorgen eller att resurser måste överföras från stödinsatser till utredning.

Bilaga

Socialnämndens förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer